

ULUSAL EGEMENLİK VE ATATÜRK*

Prof. Dr. İSMET GİRİTLİ**

Her yıl 23 Nisan günü, 23 Nisan 1920'de Ankara'da toplanan TBMM'nin kuruluşunun yıldönümü olarak kutlanmaktadır. Bu nedenle Atatürk ile Millî Egemenlik arasındaki ilgi güncel bir konudur. Bilindiği gibi, geniş bir tanım ile Atatürkçülük, Türk milletinin tam bağımsızlığa, huzur ve refaha sahip olması, devletin millet egemenliği esasına dayandırılması, aklın ve iklim rehberliğinde çağdaş uygarlık düzeyine çıkarılması, amacı ile esasları Atatürk tarafından belirtilen fikir ve ilkelerin bütünüdür.

Güçlü bir devleti öngören Atatürk'e göre, Türk Devleti'nin dayandığı esaslar, tam bağımsızlık ve kayıtsız şartsız milli egemenliktir. Atatürk tam bağımsızlığı, "siyasî, malî, ekonomik, adlî, askerî, kültürel, kısaca her hususta bağımsızlık ve serbestlik" olarak tanımlamaktadır.

Millî egemenlik ilkesinin oluşmasını sağlayan Amasya Tamimi'nin "Milletin azim ve kararı" ve Erzurum Kongresi'nin bir ürünü olan "Millî Kuvvetleri amil ve Millî İradeyi Egemen Kılmak" esası, Sivas Kongresi'nde millet temsilcilerinin oybirliği ile kuvvetlendirilmiş, Sivas Kongresi esnasında millî hareketin organı olarak "İradeî Milliye" gazetesi çıkarılmış, 27 Aralık 1919'da Ankara'ya gelen Mustafa Kemal, 10 Ocak 1920'den itibaren "Hakimiyet-i Milliye"i yayınlamaya başlamıştır. 20 Ocak 1921 tarihli Anayasa ise "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. İdare usulü halkın kendi kendini idare etmesi esasına dayanır" şekli ile TBMM tarafından benimsenmiştir.

Fakat Atatürk'e göre tam bağımsızlığın ve millî egemenliğin gerçekleşmesi ekonomik güce de bağlıdır.

Yine Atatürk'e göre, şimdiye kadar milletimizin başına gelen bütün felaketler kendi talih ve geleceklerini başka birisinin eline terketmesinden

* Bu Konferans Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı adına 10 Kasım 1995 tarihinde İstanbul Kabataş Erkek Lisesi'nde verilmiştir.

** Atatürk Araştırma Merkezi Asli Üyesi.

kaynaklanmıştır. Meselâ Birinci Dünya Savaşı'na girmek milletin iradesi ile mi olmuştur?.. Muharebeye girdikten sonra da ordularımızın Romanya'da, Makedonya'da oyalandırılmasını, İran vahalarında ve Kafkas dağlarında perişan edilmesini "milletin iradesi", uygun görüyor mu idi... Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra iyi, kötü bir ateşkes yapıldı ve bu şekilde millî onur az çok kurtarıldı sanılıyordu. Fakat sonra Kilikya düşman tarafından işgal edildi. Çanakkale ve İstanbul'a düşman girdi İzmir, Yunanlıların hücumuna uğradı. Bu nasıl oldu?.. Millet, egemenliğine sahip değildi. Ve milletin egemenliğini zorla alanlar milletin iradesini değil, kendi iradelerini uyguluyorlardı. Düşmanla beraber hareket ediyorlardı.

Atatürk'e göre, "bu kadar acı tecrübeyi geçiren milletin, bundan sonra egemenliğini bir kişiye vermesi kesinlikle mümkün olmayacaktır. Milletimiz, hiç kimsenin iznine gerek görmeden ve müsaade etmeyenlere karşı isyan ederek, Milli egemenliğini almış ve öylece kullanmıştır. Milli egemenlik öyle bir nurdur ki, onun karşısında zincirler erir, taç ve tahtlar yanar yok olur. Milletlerin esirliği üzerine kurulmuş müesseseler her tarafta yıkılmaya mahkumdurlar."

Atatürk şöyle diyor; "Kuvvetliyiz, ordularımız kuvvetlidir. Ordularımızı yaratan, ordularımızı vücuda getiren milletimiz kuvvetlidir. Bu milleti yaşatan bu vatan sonsuz doğal zenginliklere ve verimliliğe sahiptir, kuvvetlidir. Fakat efendiler, bu kuvvetlerin üstünde bir kuvvetimiz vardır ki, o da milli egemenliğimizi idrak etmiş ve onu doğrudan doğruya halkın eline vermiş, halkın elinden tutmuş ve tutabileceğimizi gerçekten ispat etmiştir."

Ağaoğlu Ahmet, 12 Mayıs 1922 tarihli Hakimiyet-i Milliye'deki makalesinde; "Menşe itibarlı dünyanın en meşru hükümeti olan Ankara, mahiyet itibarı ile gerek dinen, gerek örfen en makbuludur.. Çünkü hakimiyet ve irade-i milliye usullerine mebnidir" diyor.

Yine Atatürk'e göre; "Türk milleti yeni bir iman ve kesin bir milli azim ile yeni bir devlet kurmuştur bu devletin dayandığı esaslar "Tam bağımsızlık" ve "kayıtsız şartsız milli egemenlik"ten ibarettir. Yeni Türkiye devletinin yapısının ruhu milli egemenliktir. Milletin kayıtsız şartsız egemenliğidir... TBMM ve bunun hükümetinin millettan aldığı direktif tam bağımsızlık ve kayıtsız şartsız milli egemenlik ilkelerine dayanarak, memleketi bayındırlaştırmak ve milleti zengin, varlıklı ve mutlu kılmaktır. Milli ege-

menlik düşmanlığı, üstün bir yeri, değeri ve şerefi olan bir milletin her şeyini bir anda yok etmeyi amaçlayan suçtan başka bir şey değildir. Atatürk "Benim gayem, Türkiye'de, yeni Türkiye Cumhuriyeti'nde millet egemenliğini güçlendirmek ve ebedileştirmektir" diyordu.

11 Eylül 1919'da çalışmalarını bitiren Sivas Kongresi'nin, alınan kararları yürütmek üzere, Mustafa Kemal'in başkanlığında bir Heyet-i Temsiliye seçtiğini ve Mustafa Kemal'in, Müttefik Devletlerinin donanmasının top tehditleri altında bulunan İstanbul'da Osmanlı Mebusan Meclisi'nin toplanmasına karşı çıkmasına rağmen, bu heyetin, meclisin İstanbul'da çalışması fikrini benimsediğini biliyoruz.

27 Aralık 1919'da Ankara'ya gelen Mustafa Kemal ve arkadaşlarının, İstanbul'daki meclisin çalışmaları ile ilgili aldıkları karara göre, mecliste ki çalışmalarını yürütecek "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" oluşturulacak, Meclis Başkanlığına Mustafa Kemal seçilecek, Sivas Kongresi kararları onaylanacak ve Misak-ı Milli için mecliste and içilecekti. Ne var ki, 12 Ocak 1920'de İstanbul'da toplanan son Osmanlı Meclisi, Mustafa Kemal'i Meclis Başkanlığı'na seçmediği gibi, "Müdafaa-i Hukuk Grubu" yerine "Felah-ı Vatan" adlı bir topluluk ortaya çıktı. Ankara'da söz vermişken, amacı saptıran milletvekillerine Mustafa Kemal'in, "korkaklar, imansızlar ve cahiller" sözleri ile hitap ettiğini biliyoruz.

Bununla birlikte, son Meclisin Sivas Kongresi kararlarını onayladığını ve 28 Ocak 1920'de, Misak-ı Milli'yi kabul ettiğini biliyoruz. Ne var ki bu gelişmeleri de hoş karşılamayan Müttefikler, 16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal etmişler, 18 Mart'ta çalışmalarına ara veren Meclis, Padişah tarafından 11 Nisan 1920'de dağıtılmıştır.

Türk ulusunun temsilcisz kalamayacağına inanan Mustafa Kemal, 19 Mart 1920'de bir seçim tebliği ile bütün yurttaki seçimlere gidilmesini sağlamış, yeniden seçilenlerle, İstanbul'da kaçıp kurtulanlar (115 kişi), 23 Nisan 1920'de, bir cuma günü Ankara'da açılan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde biraraya gelerek, Kurucu Meclis niteliğinde olağanüstü yetkilerle donatılmış bir hak, bir ihtilal ve bir "savaş meclisi" karakterini taşıyan bu meclis, başkanlığına Mustafa Kemal'i seçerek, Ankara'da çalışmalarına başlamıştır.

Bu suretle İstanbul'daki Meclisin dağıtılmasından ortaya çıkan boşluk

dolduruluyor ve fakat meclisin 24 Nisan'da aldığı bir kararda, "Mecliste toplanan ulusal iradeyi, vatanın geleceğini egemen kılmak esas amaçtır. TBMM'nin üstünde başka bir güç yoktur" demek suretiyle, asıl amaç belirtiliyor ve genç Yeni Türk Devleti'nin temelleri atılmış bulunuyordu.

1. TBMM'nin üye sayısı hakkında farklı rakamlar gösterilir. M. Kemal'in yakın arkadaşlarından Mazhar Müfit Kansu "Erzurum'dan ölümüne kadar Atatürk ile beraber" adlı eserinde TBMM üyelerinin ayrı ayrı adlarını sıralayarak 399 kişiden oluştuğunu yazar.

Sorunlara azim ve cesaretle eğilen TBMM yönetimi, iç ayaklanmaları ve Ermeni saldırılarını boşa çıkarıp ve Batı da İnönü Savaşı'nı kazanarak, Yunan ilerlemesine karşı "dur" demek suretiyle ulusal ve uluslararası alanda süratle prestij kazanıyor, millî mücadeleyi sağlam temellere oturtuyordu. Bu sözler Mustafa Kemal'e aittir; "Millet işlerinde meşruiyet, ancak millî kararlara, milletin eğilimlerine dayanmakla elde edilir. Meclis nazariye değil, bir gerçektir. Önce Meclis, sonra ordu. Milletin azim ve kararı, yüzbinlerce insan ve milyarlarca para demek olan orduyu yaratacaktır".

Günün koşulları yönünden bir taraftan "kurucu", diğer taraftan bir "savaş meclisi" olan bu meclis, "Kuvvetler Birliği" ilkesini benimseyerek, yasama, yürütme ve yargı güçlerini bünyesinde toplamış, 29 Nisan 1920 günü Meclisin meşruiyetine söz, yazı ve fiilen karşı koyanların, meclis üyelerinden kurulacak İstiklal Mahkemelerinde yargılanmalarını hükme bağlayan 2 nolu "Hiyaneti Vataniye Kanunu"nu kabul etmekle, yargı yetkisini elinde tuttuğunu açıkça ortaya koymuştu.

Bunu, 2 Mayıs 1920'de vekilleri seçmekle ilgili 3 nolu kanun izlemiş, 11 vekilden oluşan İcra Vekilleri Heyeti (kabine) seçilmiştir.

Meclis çalışmaları II. grubun zorlu ve sert muhalefetine rağmen, Mustafa Kemal'in başkanlığında yürütülmüş, bu sonuca ulaşmada Birinci TBMM üyelerinin yurtseverlikleri kadar, Mustafa Kemal'in daima "olayların üstünde bağdaştırıcı ve uzlaştırıcı tutumu" önemli bir rol oynamıştır.

"Meclis Hükümeti" olarak adlandırılan bu sistemde bir Meclis vardır ve bütün yetkiler bu Meclis'te toplanmıştır. Başbakan yoktur. Vekilleri Meclis seçer ve Vekiller Heyetinin gerçek başkanı TBMM'nin başkanı idi. Meclis başarılı olmayan bir vekilini hemen uzaklaştırıyor ve yerine yenisini getiriyordu. Bu düzen Yeni Anayasa'nın kabul tarihi olan 20 Ocak 1921'e kadar

sürdü. Bu tarihte hukukî yönden mevcut olan bir boşluk doldurularak, Meclis ilk Anayasa'sına kavuştu. Bu anayasanın en önemli niteliği; "Egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Ulusuna ait" olduğunu söylemek sureti ile, Millî Halkiyet prensibini açıkça ilk defa anayasa seviyesinde ülkemize getirmesi olmuştur.

Siyasal iktidarı kullananlar başkalarına emretme ve onları bu emirlere zorlama yetkisini nereden alırlar? İktidarların kaynağı ve dayanağı nedir? Toplumda yaşayan insanlar onların karar ve emirlerine niçin itaat ederler? Gerçekten iktidarın rastgele elde edilmeyip, bir hakka dayandığı fikrinin kabul edilmesi ölçüsünde o iktidar "meşru" bir iktidar olur.

İktidarın meşruluğu problemi çok eski zamanlardan beri tartışılan önemli bir sorundur. Meşruluk problemi modern politika biliminde de önemini korumaktadır.

Siyasal iktidarın meşruluk temeli, önceleri gökyüzünde, tanrıda ve kutsal kaynaklarda aranmıştır. Kralların iktidarlarını Tanrı'nın kutsal iradesinden aldığı yani iktidar kaynağının "İlahî" olduğu söylenmiştir. İslam devletlerinde de hükümdarların genellikle iktidarlarını din kuralları ile pekleştirme yollarına gittikleri görülür. Osmanlı İmparatorluğu'nda Padişah aynı zamanda Halifelik sıfatını da üzerinde taşıdığı sürece, hem dünyevî, hem de dinî iktidarın başı olarak çifte destekten kuvvet almıştır.

Teokratik doktrinler 18. yüzyıl içinde etkinliklerini kaybetmişler, Tabii Hukuk Mektebi ve özellikle J.J. Rousseau, iktidarın meşruluk kaynağını gökyüzünde ve tanrı iradesinde değil, fakat yeryüzünde ve toplumda aramak gerektiği görüşünü işlemiştir. Bu fikirler 1789 Fransız ihtilalini büyük ölçüde etkilemiş, "İhtilal ideolojisi"nin temel taşlarından biri olarak benimsenen Millî Egemenlik Doktrini, bir anayasa ilkesi olarak, Fransız pozitif hukukuna yerleşmiş, oradan da diğer bir çok ülkelere ve bu arada, 1921, 1924, 1961 ve 1982 Anayasalarımıza girmiştir.

Millî Egemenlik Teorisi'ne göre, belli bir zamanda ülkede yaşayan insanların kişiliklerinden ayrı bir manevî kişiliği olan millet, egemenliğin tek ve meşru kaynağı ve sahibidir. Milli Egemenlik Teorisi, "Egemenlik" anlayışı bakımından herhangi bir yenilik getirmiş değildir. Değişen tek şey; egemenliğin sahibi ve sujesidir. Eskiden Padişah, Sultan ve Krala ait ege-

menlik tacı, onun başından alınarak, milletin başına oturtulmuştur.

Siyasal iktidarın kaynağı konusunda, Fransız ihtilalinden sonra ortaya atılan "Demokratik" teorilerden biri de, "Millî Egemenlik" teorisinin değişik bir türü olan "Halk Egemenliği" teorisidir. Siyaset literatüründe çoğu zaman bu ikisi arasında bir ayırım yapılmadığı ve her iki deyim aynı anlamda kullanıldığı görülür. Bu tutum bugün için doğru sayılabilir. Zira günümüzde bu teorilerin pratikte geniş ölçüde birleştiğini görüyoruz. Bunun en açık örneği, 1946 ve 1958 Fransız Anayasalarıdır. Fransız Anayasası hazırlanırken Kuru-cu Meclis'te Millî Egemenlik ve Halk Egemenliği teorilerinden hangisinin benimseneceği konusu uzunca tartışılmış, neticede 1946 Anayasası'na şu karma formül girmiştir; "Millî Egemenlik Fransız halkına aittir". 1958 Fransız Anayasası da aynı ifadeyi benimsemiştir. Türkiye'de de daha çok Millî Egemenlik doktrini kabul edilmekle birlikte, Halk Egemenliği Teorisinin de bazı unsurları uygulanmaktadır. Oy kullanmanın bir hak olarak tanınması ve genel oy ilkesinin kabulü gibi hükümler ve ayrıca 1982 Anayasası'nın halk oyuna başvurmayı kabul etmesi Halk Egemenliği doktrininin uygulanışıdır.

Doğrusu istenirse, Millî Egemenlik deyimini zamanımızda, Fransız Hukukçusu Julien Laferrrière'in de dediği gibi, bir teoriyi ifade etmek için değil, ancak politik bir ideali, demokrasi idealini ifade etmek için kullanılır.

Kısaca bu deyim ile ifade edilmek istenen şey, siyasal iktidarın kaynağının halkta olduğunu belirtmektedir. Yoksa 1982 Anayasası da, 1961 Anayasası gibi, sistemi ve temel yapısı bakımından, mutlak ve sınırsız bir "Millî İrade" edebiyatına hiç de elverişli değildir. Kısaca, 1982 Anayasası da 1961 Anayasası'nı takiben, "Millî Egemenlik"e yer veren ve fakat "Hukukun ve Anayasa'nın Egemenliği"ni getiren modern ve demokratik bir Anayasadır.

Egemenlik kavramı da, "Millî Egemenlik Teorisi" de Fransa'da doğmuş tamamen "Fransız malı"dır. Memleketimize Fransız etkisi ile girmiştir. Anglo-Saxon Demokrasisi'nde bu teori ve onun dayanağı olan (Millî İrade) deyimleri hiç bir zaman yer tutmamıştır. Anayasalarda alışılmış Millî Egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğu formülü ile ifade edilen siyasal iktidarın halkta olduğunu belirtmektir. Anayasa, sadece "Halktan gelen, halka dayalı iktidar fikrini ve idealinin benimsendiğini açıklar. O kadar."

23 Nisanlar, 23 Nisan 1920'de Millî Egemenlik esasına göre kurulan Birinci Türkiye Millet Meclisi'nin kuruluşunun yıldönümü ve Millî Egemenlik

bayramıdır. Bu neden ile önce Egemenlik, sonra da Millî Egemenlik kavramının tarih boyunca geçirdiği gelişme üzerinde, genel hatları ile de olsa kısaca durmayı yararlı buluyoruz.

Bundan 300 yıldan da fazla bir süre önce ortaya çıkan "Egemenlik" kavramı, Kamu Hukuku ile Politika Bilimi'nde önemli bir yer tutmuş ve çeşitli teorilerin dayanağı olmuştur. Alman Hukukçusu George Jellinek'in deyimi ile "Egemenlik", bir düşünürün çalışma masası başında bulunduğu bir kavram değildir. "Egemenliğin kaynağını, Orta Çağ sonlarını ve Yeni Çağ başlarını kaplayan zaman içinde cereyan eden olaylarda aramak gerekir. Avrupa'da büyük güçler arasında kendini gösteren bu üstünlük mücadelesinde taraflar, bir yanda başta Fransız Krallığı olmak üzere Monarşiler, öte yanda ise Feodalite, Papalık ve Roma-Cermen İmparatorluğu'dur.

İşte bu uzun mücadele sırasında, egemenlik kavramı, Fransız Kral-larınca, kendilerinden üstün bir kudret tanımadıklarını ifade eden bir hukukî formül olarak kullanılmıştır. Egemenlik deyiminin Fransızcadaki karşılığı olan "Souveraineté" kökünü, Latince "En Üstün İktidar" anlamına gelen "Superanus"den alır.

Egemenlik kavramının ilk defa tanımlamasını yapan ve onu sistem-leştiren ünlü Fransız hukukçusu Jean Bodin'dir. Bodin, 16. yüzyılın sonunda yayınladığı "Devletin Altı Kitabı - Les Six Livres de la Republique" adlı eserinde, egemenliği, bütün vatandaşlar ve tebaa üzerinde kanunla kısıtlan-mayan en üstün iktidar" olarak tanımlıyordu. Bodin'den sonra Hobbes ve Austin'e kadar Klasik Egemenlik Teoris'i'nin başlıca temsilcileri, Egemen-liğin mutlak, tek bölünmez ve devredilemez niteliklerini vurgulamışlardır.

Doğrusu istenirse "Egemenlik" çağdaş anlamda devletin ortaya çıkışın-da temel vazifesini görmüş ve Samuel P. Huntington'un belirttiği gibi, siyasal modernleşme sürecinde ileri bir adım oluşturmuştur.

"Dış ve İç" diye ikiye ayrılan Egemenliğin "Dış Egemenlik" deyiminden kısaca devletin başka hiçbir devlete bağlı ve tâbi olmaması anlaşılır. Birleşmiş Milletler Andlaşması'nın hukukî eşitlik statüsünü devletlerarası iliş-kilere temel yapan bu kavramı "Bağımsızlık" deyimini ile ifade etmek yerin-de olur.

İç Egemenlik ise, bir taraftan iktidarın en üstün olma, sınırsız ve mutlak olma gibi niteliklerini ifade eder, diğer taraftan devlet iktidarının kendisini ifade eden bir deyim olarak kullanılır.

Klasik Egemenlik kavramının günümüzde artık geçerli olmadığını vurgulamalıyız. Zira mutlak ve sınırsız bir iktidar olarak Egemenlik günümüzün "Hukuk Devleti" ile bağdaşmaz. Diğer taraftan bu kavramın tek ve bölünmez olma nitelikleri ise, Federal Devlet ile Federe Devletler arasındaki iktidar bölünmesini izah edemez. Nihayet klasik egemenlik teorisi "kuvvetler ayrılığı" ilkesi ile de çelişki gösterir.

Ne var ki, klasik anlamını yitirmekle beraber Egemenlik kavramı, bugün devlet kudreti veya "siyasal iktidar" kavramları ile eş anlamda kullanılmaktadır.

Doğrusu istenirse, Egemenliğin modern karşılığı "Kurucu iktidar kavramı"; yani Anayasa'yı yapan iktidar olmak gerekir.

Bugün Türkiye'de kurucu iktidar; 1982 Anayasası'nın 4. maddesinde zikredilen 1, 2, 3. maddeleri dışında diğer bütün maddelerini istediği gibi değiştirebilme yetkisine "hukuken" sahiptir.

Gerçekten, 1982 Anayasası'nın 4. maddesine göre, "Anayasa'nın 1. maddesindeki Devlet'in Şeklinin Cumhuriyet olduğuna dair hüküm ile 2. maddesindeki Cumhuriyet'in nitelikleri ve 3. maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez."

Bu maddelerde yer alan hükümler ise; "Atatürk Cumhuriyeti'nin temel niteliklerini ve gereklerini oluşturur. Öyle ise Atatürk Cumhuriyeti'nin nitelikleri ve ilkeleri "Kurucu İktidar"ın dahi değiştiremeyeceği hususlardır.

Bu suretle 1982 Anayasası 4. maddesi ile, Atatürkçü ideolojiye, Anayasal düzenin yorumlanış ve uygulanışında takip edeceği gelişme yönünü oluşturmak görevini vermiştir. Kısaca bu Anayasa, Monarşiye, otoriter rejimlere, Marksizm-Leninizm'e, Faşizm'e, Teokrasi'ye ve bölgeciliğe kapalıdır.

Demokrasi kendiliğinden hürriyetin gerçekleşmesini sağlar mı? Başka bir deyim ile, kamu hürriyetleri olmaksızın demokrasi olabilir mi? Bu soruya cevap verebilmek için iki değişik demokrasi anlayışını vurgulamamız gerekir.

J.J. Rousseau'nun nazariyeciliğini yapıp, Fransız devriminde Robespierre ve Saint Just gibi politikacıların geliştirdikleri "Çoğunlukçu Demokrasi" anlayışına göre; demokrasi halk çoğunluğunun kayıtsız ve şartsız iradesine dayanan bir rejimdir. Bir "Sayı Üstünlüğü Rejimi" olarak ortaya çıkan bu demokrasi anlayışında özellikle azınlığa yani muhalefete hak ve hürriyet tanınmaz. Bu anlayışın ilk uygulama örneği Fransa'da ihtilalden sonra Birinci Cumhuriyet Dönemi'nde görülür. 1793-94'de Konvansiyon yönetimi kaynağını halktan alan, fakat hürriyetçi olmayan bir rejim kurmuştur. İlan edilen insan hak ve hürriyetleri kağıt üzerinde kalmış, en küçük bir muhalefete, yani azınlıkta kalanlara yer verilmemiş, çok geçmeden başlayan terör rejiminde de bu gibi kimselerin giyotin ile yok edilmelerinde bile bir sakınca görülmemiş ve bütün bunlar, Robespierre'in deyimi ile; "demokrasi prensibi adına" yapılmıştır.

Komünist rejimlerin, halka dayandıkları ölçüde, bu anlamda demokrasi de uyguladıkları söylenebilir.

"Çoğunlukçu demokrasi karşısında yer alan 'Çoğulcu Demokrasi' anlayışında da" toplumun yönetimi çoğunluğun iradesine dayanır. Ne var ki, çoğulcu demokraside, çoğunluk iradesi her istediğini yapabilen mutlak ve sınırsız bir irade değildir.

Yani çoğunlukçu demokraside azınlığın hiçbir rolü olmamasına ve azınlık her zaman çoğunluğa boyun eğmek zorunda bulunmasına rağmen, Çoğulcu Demokrasi de azınlık "çoğunluk haline geçebilme" ana hakkına sahip olduğu gibi, bu ana hak muhalefetin gerektirdiği diğer bütün hakları da beraberinde getirir. Kısaca; Çoğulcu Demokrasi hürriyet düzeni ile ayrılmaz bir bütün oluşturur ve Marksist demokrasinin aksine olarak, "gelecekteki hürriyet" ütopyası için bugünkü hürriyeti feda etmez.

Görülüyor ki, ancak Çoğulcu Demokrasi rejimi, kamu hürriyetlerinin gerçekleşmesini sağlayan yani "özgürlükçü" olan ideal demokratik rejimdir.

Büyük Atatürk Millî Kurtuluş Savaşı'nı; demokrasinin ideali olan millî egemenlik prensibi ile açmış ve yürümüş, dış bakımdan tam bağımsız bir devlet, içeride de halka dayanan, iktidarını halktan alan bir hükümet sistemi öngörerek, istibdadın sembolü haline gelen saltanatı, daha sonra da hilafeti kaldırmıştır. 18. yüzyıl felsefesi ve Fransız İhtilal prensiplerinin temel direği olan millî egemenlik formülünü kullanan Atatürk'ün özellikle cumhu-

riyetin kurulmasından itibaren "Çoğunlukçu Demokrasi"den "Çoğulcu Demokrasi"ye yöneldiğini görmemek imkansızdır. Atatürk'ün çeşitli beyanları onun "Özgürlükçü" ve muhalefete rol ve hak tanıyan çoğulcu demokrasiye taraftar olduğunu göstermektedir. 1930'da Atatürk şöyle diyor; "TBMM"de ve millete açık olarak millet işlerinin açıkça tartışılması ve iyi niyetli kişilerin ve partilerin görüşlerini ortaya koyarak, milletin yüksek menfaatlerini aramaları benim gençliğimden beri aşık ve taraftar olduğum bir sistemdir... Bundan dolayı büyük mecliste yeni bir partinin faaliyete geçerek millet işlerini serbestçe münakaşa etmesini cumhuriyetin esaslarından sayarım."

Diğer taraftan Atatürk'ün öteden beri hürriyete verdiği yer ve önemi biliyoruz. Bütün şu sözler Atatürk'ündür; "Hürriyet olmayan bir memlekette ölüm ve izmihlal vardır. Her ilerlemenin ve kurtuluşun anası hürriyettir"... "Biz Türkler tarihimiz boyunca hürriyet ve bağımsızlığa sembol olmuş bir milletiz"... "Hürriyetten doğan bunalımlar ne kadar büyük olursa olsun, hiçbir zaman, fazla baskının sağladığı sahte güvenlikten daha tehlikeli değildir"... hürriyet ve bağımsızlık benim karakterimdir. Ben milletimin ve büyük atalarının en kıymetli miraslarından olan bağımsızlık aşkı ile yaratılmış bir adamım. Bir millette şeref, haysiyetin, namusun ve insanlığın meydana gelebilmesi ve devam ettirebilmesi, mutlaka o milletin hürriyet ve istiklaline sahip olması ile mümkündür."

İşte bütün bu nedenlerden dolayı, Millî Mücadele Savaşını millî egemenlik prensibi ile yürüten ve Cumhuriyet'in kurulmasından sonra Türkiye'de tam anlamı ile çoğulcu-özgürlükçü bir demokratik rejimin yerleşmesi için gerekli bütün atılımları yapan Atatürk'ü çağdaş çoğulcu demokrasinin bir lideri, Atatürkçülüğü ise, çağdaş ve özgürlükçü bir ideoloji olarak kabul ediyoruz.